

Валентієнко Віктор Петрович

*Кандидат історичних наук, доцент політичної економіки,
Директор департаменту фінансової безпеки та міжнародних
відносин, полковник Європейської поліцейської асоціації
ORCID: 0000-0001-8233-0641*

ПАНДЕМІЯ ТА ПИТАННЯ ПЕРЕХОДУ ДО ДРУГОГО І ТРЕТЬОГО НАКОПИЧУВАЛЬНОГО РІВНЯ ПЕНСІЙНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Наукова робота присвячена дослідженню проблем, що виникають в процесі проведення пенсійної реформи. Сформульовані конкретні пропозиції, реалізація яких може значно наблизити населення України до європейських соціальних стандартів. Автор проаналізував різні джерела інформації і узагальнив досвід фінансових операторів по проведенню в життя третього рівня пенсійної реформи, та зробив відповідні висновки.

Ключові слова: пенсійна реформа, накопичувальні страхові компанії, фінансовий захист.

Valentienko Victor

*PhD, Associate Professor of Political Economy,
Director of the Department of Financial Security and International
Relations, Colonel of the European Police Association
ORCID: 0000-0001-8233-0641*

THE PANDEMIC AND THE ISSUE OF TRANSITION TO THE SECOND AND THIRD ACCUMULATIVE LEVEL OF PENSION REFORM IN UKRAINE

The science of the work is dedicated to the problems, what to blame in the process of pension reform. Formulated specific propositions, the realization of some can significantly bring the population of Ukraine to the European social standards. The author has analyzed the information and information of the financial operators to conduct the third reform of the pension reform in life, and this has been completed.

Keywords: pension reform, accumulated insurance companies, financial reserve.

Установка жити одним днем, в умовах пандемії зазнала повного краху. Життя показало, що необхідно мати накопичення і фінансовий захист на випадок виникнення непередбачених важких захворювань. Такий захист і здатні забезпечити накопичувальні страхові компанії, які є вирішальною ланкою третього рівня пенсійної реформи.

Короткий аналітичний огляд публікацій з проблем накопичувального страхування показує, що в суспільстві відсутня глибоке і адекватне розуміння змісту і способів здійснення пенсійної реформи в Україні. «Головний принцип – скільки відклав, стільки й отримав. І то за умови, що накопичувальний фонд не впаде або держава не вирішить залишити гроші собі (з досвіду Росії, наприклад)» зі статті «Грошей на пенсії може не вистачити: в Кабміні готують реформу з двома виплатами і новим внеском» Олександра Литвина, опублікованій в популярному виданні OBOZREVATEL.

Розглянемо цю ключову фразу на прикладі порівняння другого і третього рівня накопичувальних систем.

Другий рівень називається накопичувальним. Два слова необхідно сказати про непросту історію другого рівня. Де юре він увійшов, до складу пенсійної реформи, яка почала свій звіт з 1 січня 2004 року. Однак його введення неодноразово відкладалося, а в черговому додатку до законодавства про пенсійну реформу в 2011 році, домовилися до того, що введення другого рівня відкладається до ліквідації дефіциту державного пенсійного фонду, іншими словами – НІКОЛИ.

В даний час в силу катастрофічного становища Державного пенсійного фонду, цей стан не нове, про нього попереджали фінансові консультанти ще 15 років тому, держава змушена, повернутися до другого рівня знову.

Все це нагадує, пошуки чорного кота в темній кімнаті.

Саме в силу бездіяльності уряду в минулі роки і нерозуміння сенсу третього рівня в даний час, веде до того, що ми замість того, щоб йти по широкій второваною дорогою, яка на заході, прокладена ще 150 років тому, безуспішно намагаємося провести верблюда крізь вушко голки .

І так, фраза в статті, скільки відклав, стільки і отримав, говорить про невисокий професійний рівень автора, так як вона не відповідає дійсності. Тому що, людина отримає набагато більше, ніж вкладає.

Сумніви з приводу надійності пенсійного фонду, які наводяться в статті, цілком справедливі. Але біда, в тому, що на цьому розгляд виходу пенсійної системи з кризи, так і закінчується.

Чому то, в силу фінансової безграмотності, наші відповідальні чиновники, які за службовим обов'язком займаються пенсійним і соціальним забезпеченням, в тому і числі більшість політиків, включно з народними депутатами, демонструють не тільки фінансову, а й політичну короткозорість. Вони впритул не бачать головний суб'єкт третього рівня пенсійної реформи - накопичувальні страхові компанії.

Саме НСК, за визначенням Економічної ради ООН, є самим надійним фінансовим інструментом в світі. Крім того, тільки НСК має законодавчо закріплене право, виплачувати довічну пенсію. Тільки НСК мають не тільки державні, а й міжнародні гарантії. Тільки НСК мають страхову складову, яка на період дії договору оберігає застрахованого і його сім'ю від фінансових втрат.

Порівняльні розрахунки другого і третього рівня показують, що однакова щорічно вкладена сума 6 тис. грн. протягом 20 років, забезпечить виплату пенсії в першому випадку 2500 грн. в місяць, в другому - 6 тис. грн .. Так що, висновок, з приводу ефективності другого і третього рівня, очевидний.

Правда, порівняння другого і третього рівня не зовсім коректно, тому що вони покликані доповнювати один одного. Другий рівень є обов'язковим до виконання для роботодавців і має обмежені вікові рамки, в нього увійдуть люди до 35 років, про що не йдеться в статті. Третій – ДОБРОВІЛЬНИЙ, і його вікові рамки набагато ширше, від 18 до 70 років.

Дуже важливо відзначити те, що проходить повз увагу багатьох авторів, які пишуть про накопичувальних рівнях пенсійного забезпечення. Перше, те, що накопичувальні страхові компанії, найнадійніший інструмент для залучення довгострокових інвестицій населення в економіку України. Нагадаю, що «під подушкою» у людей

зберігається близько 500 млрд.грн., які не працюють, а лежать і знецінюються. Друге, змінюється саме поняття слова «пенсіонер». Так як, якщо, людина візьме собі накопичувальну програму в 20 років, то вже в 40 років, вона, якщо у неї виникне бажання, може піти на свою особисту пенсію.

Висновок – позитивний полягає в тому, що ідея накопичувальної пенсії, поступово входить в масову свідомість. І цьому ще більше сприятиме введення другого рівня.

Негативний – що НСК, поки знаходяться на задвірках пенсійної реформи. Причини цього, певною мірою пов'язані з тим, що згідно із законодавством, НСК відносяться до недержавного пенсійного забезпечення, тому, як заявила одна з високих представників Верховної ради, в особистій бесіді зі мною, НСК – недержавні, значить не наші, ось і займайтеся ними самі.

Саме тому, назріла необхідність створити систему по супроводженню пенсійної реформи в Україні.

Треба відзначити, що в 2009 році було ухвалено концепцію подальшого проведення пенсійної реформи, схвалено розпорядженням Кабміну від 14 жовтня 2009 року №1224.

Однак, робота по її проведенню носила короточасний характер і, в основному, зводилася до лобювання інтересів недержавних пенсійних фондів. При цьому роль накопичувальний страхових компаній, що мають 150 річну історію діяльності, практично замовчувалася.

Ситуація, яка складається в даний час в умовах пандемії, показує, що введення другого рівня пенсійної реформи, все ближче підводить нас до введення третього накопичувального рівня. А це вимагає нових підходів до організації просвітницької роботи серед населення.

Як свого часу при ліквідації неписьменності населення нашої країни були створені лікбези, так само в даний час для ліквідації тепер фінансової безграмотності, необхідне створення освітньої фінансової системи за підтримки держави.

Така система може виглядати наступним чином:

1. Формування Головного координаційного центру з питань реалізації пенсійної реформи в Україні.

2. Формування Регіональних координаційних центрів з питань реалізації пенсійної реформи в Україні.

3. Розробка Харківський інститутом бізнесу і менеджменту (ректор Бондаренко М.І.) навчальних курсів з підготовки фінансових консультантів, які гратимуть ключову роль в реалізації пенсійної реформи і розвитку ринку фінансового посередництва в цілому. Навчальні курси будуть проводитися в Вузах, школах, інших навчальних закладах і центрах зайнятості.

4. Проведення Регіональними координаційними центрами обласних науково практичних конференцій «Підготовка та супровід пенсійної реформи України».

5. Створення при обласних державних адміністраціях Комісій по реалізації пенсійної реформи і підвищення фінансової грамотності та включення до складу комісій керівників проекту в областях і регіональних представників Харківського інституту бізнесу і менеджменту.

6. Укладання договорів про співпрацю між вузами, школами, іншими навчальними закладами, центрами зайнятості, громадськими організаціями, підприємствами та іншими організаціями з одного боку і Харківський інститутом бізнесу та менеджменту з іншого боку, щодо реалізації спільної програми з підготовки фінансових консультантів і участі в пенсійній реформі.

7. Забезпечення участі операторів фінансового ринку в проекті по пенсійної реформи і підвищення фінансової грамотності населення в області, районі та укладання договорів про співпрацю між Харківським інститутом бізнесу і менеджменту та операторами фінансового ринку.

8. Впровадження в Вузах, школах, інших навчальних закладах, центрах зайнятості вступних курсів з фінансового консультування, розроблених Харківським інститутом бізнесу і менеджменту.

9. Сприяння вузів, шкіл, інших навчальних закладів, центрів зайнятості, громадських організацій, підприємств щодо участі відповідно студентів, школярів, безробітних, співробітників підприємств і членів громадських організацій в навчальних програмах Харківського інституту бізнесу і менеджменту, спрямованих на підготовку фі-

нансових консультантів, реалізацію пенсійної реформи і підвищення фінансової грамотності населення в цілому.

10. Проведення Регіональними координаційними центрами обласних науко – практичних семінарів та забезпечення працевлаштування учасників семінару у операторів фінансового ринку.

11. Ухвалення рішення відповідними органами про те, що до роботи в якості фінансових консультантів, які надають фінансові послуги з укладання договорів накопичувального страхування з фізичними і юридичними особами, допускаються тільки особи, які мають відповідний сертифікат, про отримання необхідної кваліфікації.

Реалізація даних положень сприятиме:

Перше, залученню довгострокових інвестицій в економіку України;

Друге, вирішення проблем пенсійного забезпечення населення України;

Третє, залученню більшості населення України до високих європейських соціальних стандартів і підвищення якості життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи: Закон України № 3668 від 08.07.2011 р. Відомості Верховної Ради України. 2012. № 12-13. Ст. 82.

2. Ткаченко Л. Пенсійне майбутнє України. URL: https://dt.ua/zepovit/pensiynne-maybutnye-ukrayini-334083_.html

3. Юровський Б. С. Пенсійна реформа в Україні: Аналіз нового пенсійного законодавства. Харків: Консульт, 2003.

REFERENCES

1. Pro zakhody shchodo zakonodavchoho zabezpechennia reformuvannia pensiinoi systemy: Zakon Ukrainy № 3668 vid 08.07.2011 r. (2012). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 12-13, art. 82. [In Ukrainian].

2. Tkachenko, L. Pensiine maibutnie Ukrainy. URL: https://dt.ua/zepovit/pensiynne-maybutnye-ukrayini-334083_.html [In Ukrainian].

3. Yurovskiy, B. S. (2003). Pensiina reforma v Ukraini: Analiz novoho pensiinoho zakonodavstva. Kharkiv: Konsult [In Ukrainian].